

curier economic legislativ

contract economic

Momentul încheierii contractelor economice

Legea nr. 71/1969 nu cuprinde — nici în urma modificării și completării sale prin Legea nr. 3/1979 — prevederi exprese referitoare la data când se consideră încheiat contractul economic.

Socotim că, așa cum a stabilit practica arbitrală și a admis literatura de specialitate, acest contract trebuie considerat încheiat la data când proiectul de contract semnat de către unitatea beneficiară a ajuns sau trebuia să ajungă la unitatea furnizoare.

În alte cuvinte, prin aplicarea sistemului recepției, contractul economic se consideră încheiat la data arătată mai sus, independent de împrejurarea că proiectul de contract a fost semnat de către unitatea beneficiară cu sau fără obiecții.

Că această rezolvare se impune și în privința contractelor economice semnate cu obiecții, rezultă din următoarele considerente ale Deciziei primului arbitru de stat nr. 8/1980:

„Arbitrajul, reținând că perfectuarea contractului nr. 20.051/1979 a avut loc la 31 mai 1979, a admis acțiunea în parte, calculând penalitățile cu începerea de la această dată.

Din analizarea actelor dosarului se constată că beneficiara nu a fost de acord cu termenul de livrare fixat în trimestru I/1979 și a cerut modificarea acestuia în trimestrul II/1979.

Cum în repartitie s-au prevăzut și termenele de livrare trimestriale, părțile nu puteau conveni asupra unui alt termen, decalând livrările din trimestrul I/1979 în trimestrul II/1979, astfel cum s-a reținut prin hotărârea atacată.

Termenul de 31 mai 1979, la care arată arbitrajul că s-a perfectat contractul, a fost reținut avându-se în vedere data la care s-a convocat beneficiara de către furnizoare în vederea concilierii neînțelegerilor precontractuale.

Contractul se consideră încheiat la data când proiectul de contract semnat de beneficiar a fost primit de către furnizoare sau trebuia să fi ajuns.

În cazul de față nu există nici o dovadă în legătură cu data la care proiectul de contract, semnat de beneficiară, a fost primit de furnizoare, indiferent că s-au formulat sau, nu obiecțiuni la contract.

Termenul de 30 mai 1979 este arbitrar, faptul că ultima încercare de conciliere ar fi avut loc la această dată neavând nici o relevanță.

Aceeași soluție s-ar fi impus și în cazul când obiecțiile ar fi fost rezolvate de către organele competente potrivit legii. Într-adevăr, în conformitate cu art. 25 din Legea nr. 71/1969, „hotărârea dată în rezolvarea neînțelegerilor ivite cu prilejul încheierii contractului face parte din contract pe data când a fost încheiat.”

În ceea ce privește răspunderea pentru nelivrarea la termen a produselor contractate, data rezolvării neînțelegerilor precontractuale — fără să împietzeze asupra momentului când se consideră contractul încheiat — poate produce unele consecințe.

Din acest punct de vedere, trebuie să distingem obiecțiile care privesc asemenea elemente ale contractului încât înainte de rezolvarea lor nu este posibilă livrarea produselor, de acele obiecții care, chiar nerezolvate, nu împiedică executarea contractului.

Din prima categorie fac parte neînțelegerile privitoare la însușirile pe care produsul trebuie să le întrunească, deoarece în lipsa unei rezolvări date acestui aspect esențial al executării, livrarea — evident — nu poate să aibă loc.

Din cea de a doua categorie fac parte neînțelegerile referitoare la cantitatea sau la clauzele de răspundere, întrucât ele nu împiedică executarea contractului la nivelul cantității celei mai mici.

Referitor la neînțelegerile care împiedică executarea contractului înainte de rezolvarea lor, la stabilirea răspunderii trebuie să se țină seama de culpa pe care au avut-o părțile fie prin formularea unor obiecții nejustificate, fie prin refuzul de a accepta, în cadrul concilierii, obiecțiile care au fost susținute în mod întemeiat.

În acest fel, răspunderea patrimonială devine un instrument eficient pentru disciplinarea acelor unități socialiste care întârzie perfectarea contractelor economice și determină — în acest fel — neîndeplinirea la termen a sarcinilor de plan.

SUPLIMENT LA Revista
nr. 34 1980 ECONOMICA

Menționăm, în încheiere, că data rezolvării neînțelegerii precontractuale de către organele competente nu poate fi invocată pentru a se susține imposibilitatea îndeplinirii obligației contractuale de livrare la termenul stabilit de acele organe. Din moment ce organele competente au apreciat și au stabilit că livrarea trebuie efectuată la o anumită dată, nerespectarea termenului astfel stabilit, în raport cu posibilitățile existente la data rezolvării, are drept consecință angajarea răspunderii unității furnizoare pentru nerespectarea obligațiilor contractuale, înafara cazului când se dovedește existența forței majore în condițiile art. 46 din Legea nr. 71/1969.

H. MATEI

raporturi de muncă

Considerații asupra răspunderii pentru neexecutarea hotărârii de reintegrare

În conformitate cu prevederile art. 136, al. 3 din Codul muncii: „Persoana vinovată de neexecutarea hotărârii de reintegrare răspunde față de unitate pentru plata despăgubirii pe timpul de la pronunțarea hotărârii și pînă la executarea efectivă a acesteia”. Textul citat ne sugerează unele considerații asupra răspunderii materiale a persoanei căreia îi revine obligația de a proceda la executarea hotărârii de reintegrare cu referire specială la întinderea despăgubirii.

Din prevederile art. 136, al. 3 din Codul muncii se poate trage concluzia că despăgubirea la care este obligată persoana vinovată de neexecutarea hotărârii de reintegrare se întinde pe întreaga perioadă cuprinsă între pronunțarea hotărârii și data executării efective a acesteia. După opinia noastră dispozițiile legale anterior menționate nu pot fi interpretate în mod rigid.

Concluzia la care ne-am referit nu poate avea un caracter absolut și aceasta îndeosebi în ceea ce privește momentul inițial de la care urmează să se calculeze despăgubirile.

Subliniem în prealabil că momentul final, de care trebuie să se țină seama cu prilejul stabilirii despăgubirii datorate de către persoana care are obligația de a proceda la executarea hotărârii de reintegrare, este determinat de data executării efective a acesteia. Obținerea despăgubirilor de către persoana căreia i s-a desfășurat ilegal contractul de muncă este condiționată însă și de demersul pe care aceasta trebuie să-l facă în vederea reintegrării în muncă (în acest sens, Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 5 din 4 ianuarie 1978, în C.D. pe anul 1978, p. 215). Dacă persoana în cauză refuză să se încadreze în postul deținut anterior unitatea nu va fi ținută să-i plătească despăgubiri (Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1755 din 27 octombrie 1976, în R.R.D. nr. 3/1977, p. 57). În consecință într-o atare împrejurare nu se pune nici problema răspunderii materiale a persoanei căreia îi revine sarcina de a proceda la executarea hotărârii de reintegrare (neexistind un prejudiciu pentru unitate). Pe de altă parte, soluția prezentată, pe care a promovat-o și instanța noastră supremă, este firească întrucât atât răspunderea patrimonială a unității față de persoana căreia i s-a desfășurat

ilegal contractul de muncă cit și răspunderea materială a persoanei care nu a procedat la punerea în executare a hotărârii de reintegrare este o **răspundere subiectivă**.

În ce privește momentul inițial al acordării despăgubirilor, art. 136, al. 3 din Codul muncii are în vedere **data pronunțării hotărârii de reintegrare** de către organul de jurisdicție a muncii.

Socotim că momentul pronunțării hotărârii de reintegrare nu poate fi luat în considerare întotdeauna ca punct de plecare pentru obligarea la despăgubiri a persoanei care are atribuții privitoare la executarea hotărârii respective. După părerea noastră răspunderea materială a persoanei care nu a procedat la executarea hotărârii de reintegrare operează **numai pentru perioada ulterioară rămînerii definitive a hotărârii**. În favoarea acestei teze pledează mai multe argumente, pe care le vom prezenta succint în cele ce urmează.

Momentul pronunțării hotărârii de reintegrare nu este relevant de vreme ce și răspunderea unității pentru neexecutarea unei hotărâri de reintegrare este o răspundere subiectivă. Iată de ce se pune întrebarea: are unitatea obligația de a proceda la executarea unei hotărâri de reintegrare atîta timp cît aceasta nu a rămas definitivă?

Pentru a răspunde la această întrebare trebuie să recurgem la regulile consacrate de legislația noastră procesuală în materia executării hotărârilor pronunțate de organele de jurisdicție. Într-adevăr, sub acest aspect, prevederile art. 136, al. 3 din Codul muncii nu pot constitui temeiul obligației de executare a unei hotărâri de reintegrare atîta timp cît o asemenea hotărîre nu are un caracter definitiv. Art. 136, al. 3 din Codul muncii se referă la răspunderea materială a persoanei care nu a procedat la executarea hotărârii de reintegrare. Acest text nu poate fi interpretat în mod extensiv, adică în sensul instituirii obligației de executare a unei hotărâri care nu este definitivă.

Așa fiind, remarcăm că potrivit principiilor procedurale în materie, o hotărîre nu poate avea forță executorie atîta timp cît aceasta nu a rămas definitivă (în acest sens și Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1714 din 7 octombrie 1975, în R.R.D., nr. 5/1976, p. 63).

Este adevărat însă că de la aceste principii legea noastră procesuală face și unele excepții, situații în care hotărîrile pronunțate sînt executorii în mod provizoriu. Astfel, hotărîrile pronunțate de către comisiile de judecată în litigiile de muncă sînt executorii (art. 43, al. 1 din Legea nr. 59/1968). Instanța noastră supremă a considerat, pe cale de interpretare, că sînt executorii în mod provizoriu și hotărîrile pronunțate în primă instanță de către judecătorii în litigiile evaluabile în bani (Plen. Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 1 din 16 februarie 1976, în C.D. pe anul 1976, pct. 17, p. 17).

În această categorie nu se încadrează însă și hotărîrile pronunțate de către judecătorii asupra contestațiilor privitoare la desfacerea contractelor individuale de muncă. Nu este mai puțin adevărat că posibilitatea executării provizorii și a acestor categorii de hotărîri ar produce unele efecte pozitive pentru activitatea unităților socialiste. Este suficient să arătăm în această privință că dacă aceste hotărîri ar fi executorii din momentul pronunțării lor s-ar reduce cuantumul despăgubirilor ce urmează a

fi plătite persoanelor reincadrate în muncă. Desigur, că o asemenea soluție și-ar vădi din plin utilitatea în condițiile actuale ale autogestiuinii economice a unităților socialiste.

De aceea, în literatura de specialitate s-a preconizat adoptarea unei măsuri legislative care să instituie posibilitatea executării provizorii a hotărârilor pronunțate în materia la care ne-am referit (v. în acest sens. Gh. Brehoi, O propunere „de lege ferenda“ pentru viitorul cod de procedură civilă ce se va elabora în lumina documentelor Conferinței Naționale a Partidului, în R.R.D., nr. 4/1978, pp. 28—31).

Cu aceste precizări ne apare firească concluzia potrivit căreia în stadiul actual al legislației noastre nu se poate reține existența unei obligații pentru unitățile socialiste în privința executării provizorii a hotărârilor referitoare la reintegrarea în muncă. În aceste condiții este evident că nu se poate reține nici culpa persoanei care are atribuții în legătură cu executarea hotărârii de reintegrare. Acest element subiectiv al răspunderii materiale poate fi reținut în sarcina persoanei care are atribuții privitoare la executarea hotărârii de reintegrare numai din momentul rămînerii definitive a acesteia.

Pe de altă parte, subliniem că punctul nostru de vedere găsește un sprijin și în dispozițiile art. 136, al. 1 din Codul muncii, potrivit cărora în caz de anulare a desfacerii contractului de muncă, unitatea este obligată să reincadreze în funcția avută pe cel căruia i s-a desfăcut contractul de muncă în mod nejustificat și să-i plătească despăgubiri pe timpul cât a fost lipsit de retribuție din această cauză. Din prevederile legale menționate se poate desprinde concluzia potrivit căreia reintegrarea în muncă reprezintă o consecință firească a anulării măsurii desfacerii contractului de muncă (v. D. Apostol, Anularea măsurii desfacerii contractului de muncă și unele efecte ale acesteia, în R.R.D. nr. 3/1979, p. 11). Așadar, reintegrarea urmează a se realiza numai după anularea măsurii de desfacere a contractului de muncă. Or, despre anularea unei asemenea măsuri se poate vorbi numai după rămînerea definitivă a hotărârii. Ca urmare a reintegrării în muncă se produce o revitalizare a raportului juridic dintre unitate și persoana căreia i s-a desfăcut contractul de muncă.

Mai mult, în practica judiciară s-a decis că în ipoteza în care conducerea unității a executat, fără rezerve, hotărârea primei instanțe privind anularea deciziei de desfacere a contractului de muncă și reintegrarea, această împrejurare urmează a fi socotită ca o achiesare la hotărârea pronunțată, fapt pentru care unitatea nu mai poate solicita, în recurs, menținerea măsurii de desfacere a contractului de muncă (Trib. jud. Timiș, dec. civ. nr. 460 din 14 aprilie 1975, în R.R.D. nr. 2/1976, p. 64).

Nu ne-am propus să examinăm, cu acest prilej, justetea unei asemenea practici. Dacă am subliniat acest aspect, intenția noastră a fost aceea de a releva dificultățile practice pe care le poate genera executarea de către unitățile socialiste a hotărârilor de reintegrare înainte ca acestea să fi rămas definitive.

De asemenea trebuie adăugat faptul că uneori este imposibilă reintegrarea efectivă a unei persoane înainte de data rămînerii definitive a hotărârii pronunțate de către organul de jurisdicție competent. Avem, desigur, în vedere situația în care postul deținut de persoana care a

fost concediată ilegal a fost ocupat între timp de o altă persoană. Acestei din urmă persoane urmează a i se desfăcut contractul de muncă în temeiul art. 130, lit. f din Codul muncii. Pentru a se putea proceda la desfacerea contractului de muncă, în temeiul art. 130, lit. f din Codul muncii, este necesar, astfel cum unanim se recunoaște în literatura de specialitate, ca hotărârrea privind reintegrarea în muncă să fi rămas definitivă (v. în acest sens, S. Ghimpu, I. T. Ștefănescu, S. Beligrădeanu, Gh. Mohanu, Dreptul muncii, Tratat, Editura științifică și enciclopedică, București, 1978, vol. I, p. 375; S. Beligrădeanu, Încheierea, modificarea și încetarea contractului de muncă, Editura științifică și enciclopedică, București, 1976, p. 127; I. R. Urs Gh. Țigăeru, C. Jornescu, Raporturi de muncă, editată de „Revista economică“, vol. III 1979, pp. 170—177). Or, dacă unitatea ar proceda la desfacerea contractului de muncă în temeiul art. 130, lit. f din Codul muncii, anterior rămînerii definitive a hotărârii de reintegrare, aceasta s-ar putea găsi în situația de a lua o măsură de desfacere ilegală a unui contract de muncă (cu privire la persoana care a fost încadrată între timp în postul respectiv) în ipoteza în care hotărârrea de reintegrare ar fi reformată de către instanța de control judiciar.

Așadar, pentru ipoteza în care postul deținut de cel căruia i s-a desfăcut contractul de muncă a fost ocupat între timp de o altă persoană, prevederile art. 136, al. 3 din Codul muncii trebuie corelate cu dispozițiile art. 130, lit. f din Codul muncii, acestea impunând concluzia imposibilității de executare a hotărârii de reintegrare înainte de rămînerea definitivă a acesteia.

Soluția prezentată este firească intrucit pe un singur post din statul de funcțiuni nu pot fi menținute, pină la rămînerea definitivă a hotărârii de reintegrare, două persoane. De aceea, apreciem că această împrejurare de excepție ar trebui să fie avută în vedere chiar și într-o viitoare reglementare dacă prin aceasta s-ar consacra caracterul executoriu al hotărârilor pronunțate în litigiile privitoare la desfacerea contractului de muncă și la reintegrarea în muncă.

Considerațiile prezentate în rândurile de față îndreptățesc, după părerea noastră, concluzia potrivit căreia despăgubirile la care se referă art. 136, al. 3 din Codul muncii se calculează de la data rămînerii definitive a hotărârii de reintegrare.

Dacă, totuși, art. 136 al. 3 din Codul muncii se referă la data pronunțării hotărârii de reintegrare această precizare se explică, cel puțin în parte, prin faptul că momentul pronunțării coincide uneori cu acela al rămînerii definitive a hotărârii.

Astfel, art. 175, lit. b din Codul muncii acordă și organului ierarhic superior competența de a soluționa contestațiile formulate, de anumite persoane cu funcții de conducere, împotriva deciziilor de desfacere a contractului de muncă. Hotărârile pronunțate de aceste organe de jurisdicție a muncii sînt definitive.

De asemenea, sînt definitive și hotărârile pronunțate de instanțele de recurs în această materie. Cit privește hotărârile instanțelor de fond, acestea nu sînt definitive din momentul pronunțării lor. Considerațiile de față au avut în vedere în special această din urmă ipoteză.

Drepturi și obligații

PERSONAL MUNCITOR TRIMIS ÎN STRĂINĂTATE PENTRU EXECUTĂRI DE LUCRĂRI ȘI ASISTENȚA TEHNICĂ, CONTRACTATE DE UNITĂȚILE ECONOMICE ROMĂNEȘTI

Pe durata trimerii în străinătate personalul muncitor se consideră detașat și beneficiază de următoarele drepturi :

1. În străinătate.
  - a) o indemnizație lunară în valută locală reprezentând costul mesei la cantină, cheltuielile personale uzuale și o cotă fixă ce se poate pune la dispoziție în devize libere ;
  - b) cazare gratuită în baracamente pe șantier sau în locuințe închiriate de unități românești în apropierea șantierelor și lucrărilor, în condiții de economicitate, în situația când cazarea nu se asigură de partenerii externi ;
  - c) transportul gratuit, pe distanța între spațiile de cazare și locul de muncă, dacă acesta este mai mare de 1,5 km ;
  - d) echipament de protecție conform legii ;
  - e) asistență medicală gratuită potrivit normelor stabilite de Ministerul Sănătății ;
  - f) servirea mesei contra cost, în cantine organizate de unitățile trimițătoare. Dacă organizarea de cantine nu se justifică din punct de vedere economic, vor primi drepturile de zi de muncă stabilite pentru delegații care se deplasează temporar în străinătate. În acest ultim caz nu se mai acordă indemnizația prevăzută mai sus la pct. a ;
  - g) în caz de boală sau accident, pe timpul incapacității temporare de muncă, inclusiv pe perioada spitalizării, beneficiază de drepturile ce se acordă în țară în lei, potrivit legii, de sumele în valută stabilite conform anexei la decret, precum și de celelalte drepturi ce se acordă în străinătate.

2. În țară :
  - a) o indemnizație lunară în lei, echivalentă cu retribuția medie realizată pe timpul efectiv lucrat în ultimele 12 luni anterioare plecării în străinătate și care cuprinde :
    - retribuția tarifară la care se adaugă majorările, indemnizațiile și sporurile care au caracter de retribuție tarifară convenită pe timpul efectiv lucrat în limita programului normal de lucru (8 ore pe zi) ;
    - sumele rezultate din diferența pentru lucrul în acord (la program normal de lucru) atât pentru muncitori cât și pentru personalul TESADP ;
    - sumele rezultate din adaosul sau diminuarea la retribuția tarifară acordate personalului în regie pentru depășirea sau nerealizarea indicatorilor, sarcinilor de plan sau a celor proprii la program normal de lucru ;
    - sporul pentru vechime neîntreruptă în aceeași unitate ;
    - indemnizația de conducere, acolo unde este cazul ;
  - b) participarea la beneficii în funcție de rezultatele obținute de unitatea la care lucrează în străinătate ;
  - c) alocația de stat pentru copii, în raport cu retribuția tarifară de încadrare din luna anterioară plecării în străinătate.

Majorările generale ale retribuției tarifare, aplicate în ramura din care provine, în măsura în care nu au fost luate în calculul retribuției medii — atât pentru perso-

nalul muncitor aflat în străinătate, cit și pentru cel care în perioada luată în calcul a avut loc o astfel de majorare — precum și trecerea într-o tranșă superioară de vechime neîntreruptă în aceeași unitate, modifică corespunzător retribuția lunară în lei.

Indemnizația lunară în lei poate fi majorată cu până la 30% de către ministrii și conducătorii celorlalte organe centrale, în subordinea cărora se află unitățile trimițătoare, cu acordul Ministerului Comerțului Exterior și al Cooperării Economice Internaționale și al Ministerului Finanțelor, atunci când :

- personalul muncitor îndeplinește o funcție superioară celei deținute în țară ;
- durata lipsei din țară este mai mare de 6 luni. În acest caz, majorarea se acordă numai pentru perioada care depășește 6 luni.

De asemenea, personalul beneficiază de transport gratuit până la locul de muncă din străinătate și de înapoiere în țară, precum și pentru vizitarea familiei după o activitate de cel puțin 6 luni, o dată într-un an calendaristic, în cadrul concediului de odihnă.

De acest drept beneficiază soția (soțul) aflată în țară, în situația în care sarcinile de serviciu nu permit absența de la locul de muncă a titularului dreptului. În perioada vizitei se acordă soției (soțului) cazare gratuită, o dată pe an și pentru cel mult 60 de zile, în condițiile organizate de unitățile trimițătoare.

Personalul muncitor care lucrează în acord global primește drepturile, în lei și în valuta țării respective, corespunzător timpului efectiv lucrat, cu respectarea termenului prevăzut în contract. Adaosul de acord se stabilește proporțional cu reducerea duratei de execuție sau depășirea volumului de lucrări după caz, și se acordă astfel : 60% din valoarea adaosului calculat în lei și 40% din valoarea adaosului calculat în valuta țării respective.

Personalul muncitor trimis în țările socialiste beneficiază, pe întreaga durată a deplasării, de drepturile de zi de muncă stabilite pentru delegații care se deplasează temporar în străinătate. În situația în care sint organizate cantine, costul mesei se suportă din diurnă.

Sumele în valută economisite se păstrează pe teritoriul țării noastre în conturi personale deschise la Banca Națională sau la Banca Română de Comerț Exterior și se utilizează în condițiile legii.

Personalul muncitor este obligat să execute la timp și în condiții de bună calitate lucrările prevăzute în programele de lucru, în vederea realizării indicatorilor de eficiență economică aprobați.

Unitățile trimițătoare sint obligate să încheie cu personalul muncitor român angajamente scrise din care să rezulte drepturile și obligațiile ce le revin. Aceste angajamente constituie titlu executoriu.

Reglementare : Decretul nr. 162/1978.

CONCEDIUL MEDICAL PENTRU TRATAMENT BALNEOCLIMATERIC

Persoanele încadrate cu contracte de muncă pe durată nedeterminată au drept la concediu medical pentru tratament dacă sint trimise în concediu de odihnă pentru tratament în stațiuni balneoclimaterice sau în prevenatorii, pentru zilele de tratament balnear sau preventorial ce depășesc durata concediului de odihnă, la care se adaugă 2—3 zile

pentru transport și pentru readaptarea la condițiile de viață de la domiciliu, după venirea din stațiune sau preventoriu, în funcție de starea bolnavului și de distanță.

Eliberarea certificatelor de concediu medical se face pe baza buletinului de ieșire din sanatoriul balnear sau preventoriu (în care se menționează timpul efectiv petrecut în stațiune sau în preventoriu) și pe baza bilețului de întoarcere de la sanatoriu, pe care conducerea unității trebuie să menționeze durata concediului legal de odihnă la care cel în cauză a avut dreptul.

În perioada acestui concediu, se primesc ajutoare materiale în quantum legal cu cele pentru incapacitate temporară de muncă.

Reglementare : art. 10 din H.C.M. nr. 880/1965 și Ordinul nr. 190/1975 al ministrului sănătății.

TRIMITEREA LA TRATAMENT ȘI ODIHNĂ

Explicațiile pe această temă, publicate în nr. 32/1980 al Suplimentului, au cuprins unele erori, datorate autorului prezentării, care nu a avut în vedere ultimele reglementări în materie. Facem, prin cele de mai jos, convenita rectificare.

Ținând seama de prevederile în această direcție ale Legii nr. 57/1974 privind retribuirea după cantitatea și calitatea muncii, modificată și completată prin Legea nr. 4/1978, și ale Legii nr. 5/1978 cu privire la organizarea și conducerea unităților socialiste de stat, Uniunea Generală a Sindicatelor din România a emis **Îndrumările metodologice nr. C. 1414/1978** privind trimiterea oamenilor muncii la tratament balnear și odihnă în stațiuni balneoclimaterice, prin sindicate. Ele se referă la personalul muncitor cuprins în sistemul asigurărilor sociale de stat.

Potrivit Îndrumărilor, personalul muncitor din unitățile economice poate beneficia de trimiteri la tratament și odihnă în raport cu fondurile pentru acțiuni sociale constituite de fiecare întreprindere (iar în cazul unităților în care, potrivit legii, nu se constituie astfel de fonduri — în raport cu fondurile prevăzute în acest scop în bugetul asigurărilor sociale de stat).

Pot beneficia de trimitere la tratament și odihnă :

- personalul muncitor ;
- pensionarii care sînt încadrați cu contract de muncă ;
- pensionarii pentru munca depusă și limită de vîrstă și pensionarii de invaliditate de gradele I și II (numai tratament balnear) ;
- membrii de familie ai acestor categorii de persoane și anume : soția (soțul) ; copiii în vîrstă de la 6 la 16 ani ; copiii în vîrstă de la 16 la 25 ani, dacă sînt elevi sau studenți. Unitățile pot acorda : pentru cei ce merg împreună cu soția (soțul) — bilete speciale (duble) pentru familiști sau, dacă nu dispun de acestea, bilete individuale ; pentru copiii în vîrstă de peste 6 ani, care merg în stațiuni cu părinții — bilete individuale. Biletele de tratament balnear sau odihnă pot fi acordate pentru membrii de familie, chiar dacă cel ce le solicită nu îi însoțește în stațiune.

În cursul unui an calendaristic, una și aceeași persoană poate beneficia de un singur bilet de tratament balnear (pe bază de prescripție medicală, din care să rezulte dia-

gnosticul și stațiunea recomandată) sau de odihnă, în timpul concediilor legale de odihnă sau al vacanțelor. În situația în care o persoană se află în incapacitate temporară de muncă, pe o durată de minimum 20 de zile, iar medicul specialist apreciază că este indicat un tratament balnear, i se poate acorda bilet, cu aprobarea comitetului sindicatului și a comisiei de pensii și asigurări sociale.

Beneficiarii biletelor de tratament balnear sau odihnă plătesc pentru acestea o contribuție bătească diferențiată în funcție de stațiune, profil, durata sejurului, categoria de confort și perioada calendaristică, precum și în funcție de veniturile lor, după cum urmează :

— pentru personalul muncitor — în raport cu retribuiția tarifară ;

— pentru cei încadrați cu fracțiuni de norme — în raport cu retribuiția tarifară aferentă acestor fracțiuni ;

— pentru cei plătiți în cote procentuale — în raport cu retribuiția tarifară de calcul ;

— pentru pensionarii încadrați cu contract de muncă — în raport cu retribuiția tarifară, cumulată cu cota-parte din pensia pe care o primesc pe timpul cît sînt încadrați (în cazul pensionarilor I.O.V.R. — în raport numai cu retribuiția tarifară) ;

— pentru pensionarii neîncadrați cu contract de muncă și care primesc bilete de la instituțiile bugetare din care au fost pensionați — în raport cu pensia lunară, exclusiv pensia suplimentară ;

— pentru însoțitorii invalizilor de gradul I, ai marilor mutilați și nevătătorilor care sînt trimiși în stațiuni, dacă acești însoțitori nu sînt încadrați în muncă sau pensionari — în raport cu retribuiția tarifară sau pensia celor pe care îi însoțesc ;

— pentru soția (soțul) care nu are calitatea de persoană încadrată în muncă sau pensionar — în raport cu retribuiția tarifară sau pensia soțului căruia i s-au acordat biletele ; dacă este membru al unei unități cooperatiste de producție — în funcție de venitul mediu pe cele 11 luni anterioare ; dacă este membru al unei uniuni de creație, avocat sau liber profesionist se percepe contribuția maximă ;

— pentru copii — în raport cu retribuiția tarifară sau pensia părintelui care primește biletele.

Consiliile oamenilor muncii din unitățile economice pot aproba acordarea de bilete de tratament și odihnă cu reducere de 50% a contribuțiilor bănești, oamenilor muncii distinși cu titlul de fruntaș în întrecere (cel mult 10% din numărul total al biletelor primite de unitate), aceste reduceri acoperindu-se din sumele alocate de la fondul de participare la beneficii în vederea completării fondului pentru acțiuni sociale.

Beneficiarii biletelor de trimitere în stațiuni, care nu utilizează legitimațiile de călătorie atașate la acestea, beneficiază de o reducere a contribuției bănești de 10% la biletele de tratament balnear și de 15% la cele de odihnă.

Este interzisă eliberarea biletelor fără a se completa cu numele și datele privind titularii, iar aceștia nu le pot transmite pentru folosință altor persoane.

Locul de livrare la import a utilajelor de completare

În contractele de vânzare internațională a unor mașini industriale sau utilaje complexe, părțile stipulează în mod frecvent și în forme variate, clauze care le obligă să colaboreze în procesul de producție.

Astfel marfa poate fi executată de furnizor în conformitate cu documentația tehnică a cumpărătorului, ipoteză avută în vedere și de § 25 (3) din Condițiile generale de livrare C.A.E.R. 1968/1975. Alteori cumpărătorul urmează să pună la dispoziția furnizorului anumite piese, subansamble sau instalații, pe care acesta trebuie să le integreze în produsul final, formînd obiectul vânzării internaționale. Contractul poate de asemenea să pună în sarcina cumpărătorului unele obligații de asistență tehnică, de care beneficiază vinzătorul.

Dacă s-a convenit executarea unor mașini industriale sau utilaje complexe, folosindu-se în acest scop anumite piese, subansamble sau instalații procurate de către cumpărătorul din străinătate, ele trebuie desigur livrate la termenele dinainte fixate, spre a face posibilă respectarea programului de producție stabilit cu vinzătorul. Întirzierea în livrarea unor asemenea piese de completare este supusă, în cadrul C.G.L. — CAER aceluiași sancțiuni patrimoniale ca și depășirea de către vinzător a termenelor la care s-a obligat să predea marfa contractată la export. În această privință, practica arbitrală constantă a stabilit că în raporturile dintre organizațiile socialiste ale țărilor membre CAER, cumpărătorul este pasibil — și el — de penalitățile de întirziere în livrare, potrivit § 83 din C.G.L., calculate la valoarea pieselor de completare care nu au fost predate la termenul convenit.

Livrările de completare, care incumbă cumpărătorului din străinătate nu sînt însă reglementate de sine stătător de prevederile C.G.L. Regimul lor juridic trebuie ca atare dedus (dacă prin clauzele contractuale nu s-a stipulat nimic diferit) prin analogie, ținîndu-se seama, în mod corespunzător, de soluțiile consacrate de C.G.L. referitor la obligațiile vinzătorului.

Un asemenea raționament analogic a fost utilizat de Comisia de arbitraj de la București pentru a identifica momentul cînd are loc livrarea utilajelor de completare procurate vinzătorului de către cumpărătorul din străinătate. Cunoașterea acestui moment este decisivă deoarece în raport de data livrării se constată în fapt dacă termenul contractual de executare a obligațiilor vinzătorului a fost respectat sau a fost, dimpotrivă, depășit.

Problema semnalată s-a pus în cadrul hotărîrii C.A.B. nr. 130 din 18 mai 1980, în raporturile dintre o întreprindere de comerț exterior din București (furnizor) și un cumpărător din Budapesta. Vinzătorul a susținut că data livrării pieselor de completare (sincronizatoare) rezultă din ștampila aplicată pe scrisoarea de trăsură de către stația de cale ferată Curtici de la frontiera R.S.R., pe cînd cumpărătorul s-a prevalat de data înscrisă în stația Lököshaza de la frontiera R. P. Ungare, între ele constatîndu-se în speță o diferență de 1—3 zile.

Interesul practic de a opta între cele două stații de frontieră în discuție este evident. Dacă se ține seama de data stației feroviare Curtici, întirzierea în livrare este mai mare cu 1—3 zile decît dacă se ia în considerare situația din stația Lököshaza. Mai mult încă, prin raportare la data stației Lököshaza, livrarea poate fi socotită ca executată în termenul convenit, pe cînd, dacă se ține seama de situația din stația Curtici, s-ar înregistra o întirziere de 1—3 zile.

Partea română (furnizor) invocase în favoarea sa, în litigiul în discuție, prevederile § 5 din C.G.L., care dispune că „la transporturile pe calea ferată, livrările se efectuează franco vagon frontiera țării vinzătorului“ (în speță stația feroviară Curtici).

Organul arbitral nu a împărtășit însă punctul de vedere arătat, deoarece a socotit că textul citat din C.G.L. are în vedere numai livrările efectuate nemijlocit de către furnizorul care figurează în această calitate în contractul de vânzare internațională, iar nu și livrările de completare ce incumbă cumpărătorului din străinătate. În acest sens este semnificativ următorul considerent: „Întrucît raporturile contractuale dintre părți sînt supuse dispozițiilor C.G.L. — CAER 1968/1975, urmează să se determine data livrării în conformitate cu prevederile § 5 din aceste Condiții generale și anume, ținînd seama că în speță calitatea de furnizor al sincrongeneratoarelor a revenit cumpărătorului din Budapesta, iar calitatea de beneficiar al acestor piese (utilizator efectiv în procesul productiv) pîrteii-vinzătoare, se ia în considerare ștampila stației feroviare Lököshaza de la frontiera R. P. Ungare“.

Argumentarea susreprodusă ni se pare exactă. Noțiunea de vinzător folosită de § 5 din C.G.L. are caracter generic. Ea desemnează partenerul care efectuează în favoarea celuilalt o livrare de mărfuri, independent de faptul că în contractul extern figurează nominal în calitate de vinzător sau de cumpărător. Dacă în cazul obligațiilor de cooperare în producție cel care livrează piesele de completare cocontractantului său este cumpărătorul, în mod firesc el devine, în privința acestor produse, furnizorul lor. De aici consecința că livrarea de completare efectuată de cumpărător (desigur, în măsura în care prin contract nu s-a convenit altfel) are loc, potrivit § 5 din C.G.L., în condiția franco vagon frontiera propriei sale țări, așa cum corect a decis organul arbitral.

dr. O. CAPAȘINA

jurisdicții

Reprezentarea unităților socialiste în litigiile arbitrale

În conformitate cu prevederile art. 4 lit. e din Decretul nr. 143/1955, jurisconsultii pot reprezenta interesele unităților socialiste în fața organelor arbitrale.

Această prevedere legală concordă cu dispozițiile art. 34 ale Regulilor procedurii arbitrale potrivit cu care „părțile vor putea fi asistate sau reprezentate și de juriști sau tehnicieni.“

Atribuțiile juriconsulților sînt însă limitate de dispozițiile art. 7 din decretul menționat astfel: „Pornirea acțiunilor în justiție sau la organele arbitrale, fixarea pretențiilor, renunțarea la pretenții, acțiune sau căi de atac, precum și darea răspunsurilor la interogator se fac de organele de conducere ale unităților interesate sau, cu delegație dată de acestea în acest scop, de la caz la caz, și de oficiile juridice.“

Rezultă deci, că în lipsa unei împuterniciri speciale, juriconsulții nu pot renunța la pretenții, după cum nu pot nici majora pretențiile care formează obiectul acțiunilor arbitrale. În asemenea situații, este necesar ca juriconsultul să prezinte, în scris, sub semnătura conducerii, actul de majorare sau de renunțare la pretenții. Depunerea unui asemenea act nu este necesară dacă la ședința de arbitrară participă chiar conducătorul unității, asistat de juriconsult. Renunțarea la pretenții ori majorarea pretențiilor făcută de acest conducător în ședință și care se consemnează în procesul verbal care se încheie de către organul arbitral este pe deplin valabilă.

Alături de juriconsulții încadrați la unitatea care este parte în litigiul arbitral, această unitate poate fi reprezentată în alte localități decît aceea unde își are sediul, în modul prevăzut de art. 8 din decretul la care ne referim.

Astfel, organele centrale ale administrației de stat, unitățile exterioare ale acestora, precum și instituțiile, unitățile economice și întreprinderile de stat tutelare de aceste organe centrale, pot fi reprezentate prin oficiul juridic al cricării unități locale care face parte din sistemul lor.

La fel, unitățile locale pot fi reprezentate în localitatea unde își are sediul organul central prin oficiul juridic al acestuia sau prin oficiul juridic al unității desemnate de organul central.

Organele locale ale puterii și administrației de stat pot fi reprezentate prin oficiul juridic al comitetului executiv al consiliului popular local. În cazul cînd reprezentarea este necesară în municipiul București, organele locale ale puterii și administrației de stat pot fi reprezentate prin oficiul juridic al Comitetului executiv al Consiliului popular al municipiului București, în afară de organele locale ale puterii și administrației de stat care vor fi reprezentate prin oficiul juridic al Comitetului executiv al Consiliului popular al județului Ilfov.

O îndatorire frecvent neglijată de către unii juriconsulți este aceea de a se prezenta în fața organelor arbitrale cu delegații. Potrivit art. 6 din Decretul nr. 143/1955, delegația trebuie semnată de către juriconsultul coordonator, iar dacă unitatea nu are decît un singur juriconsult, de către conducerea acesteia.

Prin cele de mai sus am răspuns mai multor întrebări primite în legătură cu activitatea pe care o desfășoară juriconsulții în cadrul litigiilor arbitrale.

I. ICZKOVITS

transporturi

Valorificarea drepturilor față de calea ferată

Dispozițiile normative în vigoare — Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959, Regulamentul de transport C.F.R., ca și convențiile internaționale S.M.G.C. și C.I.M. — reglementează răspunderea căii ferate pentru neexecutarea conformă a contractului de transport.

Pentru a se ajunge la antrenarea răspunderii căraușului nu este suficient să se dovedească încălcarea obligațiilor contractuale ale acestuia. Mai este necesar ca pretențiile să fie valorificate împotriva unității de cale ferată răspunzătoare de către unitatea socialistă care are calitatea de a formula pretențiile. De asemenea, este necesar ca dreptul la acțiune să fie exercitat în cadrul termenului de prescripție. Sînt aspectele la care înțelegem să ne referim în continuare.

Prin art. 85 din Regulamentul de transport C.F.R. s-au precizat unitățile care pot exercita dreptul la acțiune împotriva căii ferate și anume, unitatea expeditoare — atîta timp cît are dreptul să modifice contractul de transport și unitatea destinatară — din momentul în care a primit scrisoarea de trăsură sau și-a valorificat drepturile care îi aparțin conform art. 61 din regulamentul menționat.

Acest regulament nu stabilește și unitatea de cale ferată contra căreia poate fi exercitată acțiunea.

Intrucît însă prin art. 85 din regulamentul amintit se indică unitățile care pot acționa calea ferată iar unitatea — expeditor sau destinatar — se află, potrivit scrisorii de trăsură în raporturi juridice cu o anumită unitate de cale ferată, de expediție sau de destinație, acțiunea nu poate fi formulată decît împotriva regionalei de cale ferată în subordinea căreia se află stația de cale ferată cu care este în raport juridic unitatea expeditoare sau cea destinatară.

Față de cele arătate mai sus, în situația primirii transportului cu lipsuri de către unitatea destinatară, acțiunea poate să fie introdusă numai de către această unitate împotriva regionalei de căi ferate de care aparține stația de destinație. Este greșită deci, în această situație, acționarea regionalei de căi ferate pe raza căreia se află stația de expediție.

Aceeași concluzie se impune și în cazul cesionării dreptului la acțiune în favoarea unității expeditoare. Această unitate acționînd pe baza împuternicirii date de unitatea beneficiară, nu va putea acționa, în mod valabil, decît regionala de căi ferate de care aparține stația de destinație.

Așa cum rezultă din Decizia primului arbitru de stat nr. 158/1980, chiar și în cazul cînd ambele regionale de căi ferate figurează ca părți în litigiul respectiv obligația plății daunelor față de reclamantă se poate dispune numai față de regionala de căi ferate cu care aceasta se află în raport juridic: „Avînd în vedere că prin primirea scrisorii de trăsură și a navetei de la stația C.F. Ploiești, reclamanta cu această stație a intrat în raporturi juridice, arbitrajul întemeiat a obligat Regionala de căi ferate București la plata sumei în litigiu, împrejurarea că cisterna a rămas defectă pe raza oricărei alte regionale de căi ferate neavînd relevanță.“

Dar, astfel cum s-a învederat, pe lângă acționarea uni-tății de cale ferată responsabilă, este necesar ca ac-țiunea să fie introdusă în cadrul termenului de prescrip-ție; în caz contrar se produc consecințe păgubitoare care urmează să fie suportate de către unitatea din vina căreia s-a prescrip dreptul la acțiune față de căraș.

În acest sens, prin Decizia primului arbitru de stat nr. 123/1980, s-au reținut următoarele:

„În situația în care pîrita I a constatat existența unor lipsuri la preluarea mărfii de la căraș, avea obligația, în calitate de destinatară, să acționeze calea ferată sau să cesioneze dreptul la acțiune reclamantei, cu respectarea ter-menului de prescripție.

Neprocînd în acest sens, pîrita I este culpabilă pen-tru depășirea termenului de prescripție față de căraș. ast-fel că întemeiat a fost angajată răspunderea sa pentru plata daunelor echivalente cu prețul mărfii lipsă.”

I. IVAN

breviar

proprietatea industrială — reglementări

Pe măsură ce schimburile internaționale de mărfuri s-au dezvoltat, s-a resimțit nevoia protejării brevetelor de in-venție și a dreptului la marcă și în alte state cu care part-neri, — titulari de mărci în țara de origină — erau în relații comerciale. Inițial, protecția intersată a proprie-tății industriale a fost realizată prin convenții bilaterale încheiate între țări cu interese economice comune. Astfel au fost, de pildă, tratatele franco-italiene din 1869 și 1881, tratatul dintre Franța și Prusia din 2 august 1862 (care asigură o egalitate reciprocă de tratament resortisanților statelor contractante în ce privește mărcile, desenele și mo-delele) sau tratatul franco-spaniol din 30 iunie 1876.

Cu timpul această formă a devenit îngustă, nu a mai corespuns; puternica dezvoltare a industriei înregistrată în unele țări europene în cea de-a doua jumătate a seco-lului al XIX-lea, intensificarea creației tehnice și a co-merțului, organizarea piețelor de desfacere sub amprenta unei acerbe concurențe au sporit rolul brevetelor și al mărcilor de fabrică și de comerț; în aceste condiții pro-blemele privind brevetele de invenții și mărcile depășeau cadrul juridic pe care-l pot oferi reglementările de drept intern sau convențiile bilaterale. Se impuneau soluții de ansamblu, precum și o operă de uniformizare a regulilor din practică, rezultat la care nu se putea ajunge decit prin consensul unanim al principalelor state interesate. În vederea atingerii unor asemenea obiective s-a întrunit con-ferința de la Paris, care a elaborat Convenția pentru pro-tecția proprietății industriale, semnată de 11 state la 20 martie 1883 și intrată în vigoare la 6 iulie 1934. Această convenție a creat Uniunea internațională pentru protecția proprietății industriale, menită să protejeze, în mod efi-cient, aceste noi categorii de drepturi, denumite în mod generic drepturi de proprietate industrială (la care, mai târziu, s-au adăugat și drepturile de proprietate intelectuală).

Convenția de la Paris din anul 1883 a fost revizuită la Bruxelles în 1900, la Washington în 1911, la Haga în 1925,

la Londra în 1934, la Lisabona în 1958 și, ultima oară, la Stockholm, în 1967. România a aderat la Convenția de la Paris la 26 octombrie 1920; prin Decretul nr. 1177, din 28 decembrie 1969, România a ratificat Convenția în forma revizuită la Stockholm, la 14 iulie 1967. De la 11 state care constituiau Uniunea, prin sem-narea în 1883 a Convenției de la Paris, în prezent acestea au ajuns la peste 90.

Potrivit art. 1, alin. 2 al acestei Convenții, „protecția proprietății industriale are ca obiect brevetele de invenție, modelele de utilitate, desenele sau modelele industriale, mărcile de fabrică sau de comerț, mărcile de serviciu, nu-mele comercial și indicațiile de proveniență sau denu-mirile de origine, precum și reprimarea concurenței ne-loiale”

Pentru a răspunde scopului pentru care a fost creată Uniunea, în baza art. 13 al Convenției de la Paris s-a organizat la Berna Biroul internațional pentru protecția proprietății industriale, care are mai multe servicii, printre care se numără și serviciul de înregistrare internațională a mărcilor de fabrică, de comerț și de serviciu. Acest bi-rou centralizează informațiile de orice natură referitoare la protecția proprietății industriale, le reunește și le publică.

Art. 15 al Convenției (devenit art. 19 în urma revizuirii de la Stockholm) conține o prevedere potrivit căreia țările membre ale Uniunii au dreptul de a încheia între ele aranjamente separate, cu scopul de a reglementa unele situații speciale privind apărarea dreptului de proprietate. Printre acestea se numără Aranjamentul de la Madrid și Aranjamentul de la Nisa prin care au fost aduse unele reglementări, mai mult de ordin organizatoric și pro-cedural, privind înregistrarea mărcilor de fabrică, de co-merț și de servicii. Prin aceste aranjamente s-au creat adevărate uniuni restrînse

denumirea de origine — indicația de proveniență

Produsele unei întreprinderi pot purta și alte semne, de regulă verbale, menite fie să localizeze produsul într-o anumită zonă geografică, fie să permită identificarea teh-nică a acestuia, semne care nu se aseamănă și nu trebuie confundate cu mărcile; printre acestea, cele mai uzuale sint: denumirea de origine, indicația de proveniență și semnele de identificare tehnică a produselor și a pro-ducătorului.

Denumirea de origine este un semn distinctiv pentru anumite produse de regulă de natură alimentară, menite să asocieze în mintea cumpărătorului caracteristicile deo-sebite calitative ale produselor pe care le preferă cu acelea ale unor produse care se fabrică într-o anumită zonă geografică și care au imprimare pe ele, sau pe ambalaje, denumirea zonei respective. Astfel, vin de Cotnari sau de Murfatlar, cașcaval de Dobrogea sau de Penteleu, cognac, șampanie (Champagne), Chartreuse, Curaçao, vin de Bor-deaux sau de Tokay, apă minerală de Borsec, de Buzias, de Căciulata, de Vichy, de Karlsbad, bere Pilsen, salam de Sibiu, șuncă de Praga, lînă Angora, țigări Havana, por-țelan de Sèvres, leagă produsul de un loc determinat, în care este cultivat, fabricat sau obținut în orice alt mod și

din al căru sol, climat sau obiceiuri locale provin calitățile sale.

Față de funcția economică a denumirii de origine — promovarea vânzărilor, dreptul de a folosi un asemenea semn distinctiv este condiționat de proveniența produsului dintr-un perimetru geografic determinat (nominalizat) și de respectarea strică a tehnologiei de producție, astfel încât caracteristicile proprii calitative să se mențină.

Indicația de proveniență este semnul distinctiv care arată cumpărătorului țara sau localitatea unde au fost fabricate (sau de unde provin) produsele, menită să-l apere pe acesta împotriva fraudelor privind elementele determinante, uneori, în hotărîrea de a le cumpăra; de asemenea, ele au rolul de a apăra piața națională împotriva invaziei de produse străine care, din diverse motive (de cele mai multe ori vamale), își ascund adevărata lor proveniență.

Indicațiile de proveniență și denumirile de origine constituie drepturi inalienabile și imprescriptibile, care aparțin tuturor producătorilor sau fabricanților din țara, regiunea sau localitatea respectivă. Legea interzice că mărfurile să poarte indicații false asupra originii sau provenienței lor, atît pentru a ocroti pe consumatori, care ar putea fi induși în eroare cu privire la calitatea produselor, cit și pentru a ocroti pe producătorii din regiunea sau localitatea respectivă, ale căror produse ar putea fi concurate de produse de calitate inferioară provenite din alte regiuni sau localități.

Avînd o funcție comună — aceea de promovare a vânzărilor și, în special, pe calea exportului — este indicat ca produsele care poartă denumirea de origine să poarte și marca de fabrică a întreprinderii; acesta constituie o garanție în plus a calității și autenticității produselor. În afară de aceasta producătorii din aceeași localitate ori regiune pot avea procedee de fabricație diferite și de aceea este bine ca fiecare să-și desemneze cu o marcă proprie produsele sale. În literatura de specialitate întîlnim un exemplu sugestiv în acest sens: pe eticheta sticlelor de șampanie „Cordon Rouge” apare apelațiunea de origine — Champagne brut —, numele comercial — G. H. Mumm et Cie. Societă vinicole de Champagne —, la care se adaugă indicația de proveniență — Reims-France — și marca, constînd din elemente verbale și figurative — cuvintele „Cordon Rouge” și emblema corespunzătoare, prezentate transversal.

marca - firma - emblema

Între mărci, în special cele verbale, și între numele comercial și embleme există anumite asemănări, împrejurare care, uneori, a dus la unele confuzii, fie prin generalizarea acestora în vorbirea curentă, fie prin considerarea lor ca făcînd parte din aceeași noțiune gen (ceea ce, într-o anumită măsură, este exact). Față de faptul că lucrarea de față se adresează celor interesați din întreprinderi — ingineri, economiști, juriști —, considerăm necesar să prezentăm succint fiecare noțiune în parte, cu sublinierea interferențelor pe care le poate avea cu marca de fabrică.

Numele comercial — firma. Dicționarul de economie politică definește firma ca fiind „numele sub care întreprinderile industriale, comerciale bancare etc. își exercită activitatea și prin care se aduc lapidar la cunoștința publicului, denumirea, scopul, caracterul întreprinderii etc.” Așadar, plecînd de la definiția de mai sus credem că într-o economie socialistă întreprinderile industriale, organizațiile

comerciale și, în general, orice unități economice sînt mai propriu desemnate sub apelațiunea generică de **denumirea întreprinderii** (sau a unității, după caz), decît sub aceea de **nume comercial**, noțiune pe care o considerăm desuetă în limbajul nostru economic.

În statele cu economie capitalistă, în loc de **numele comercial** se folosește frecvent denumirea de **firmă comercială**, care potrivit dreptului intern al acestor state poate fi: firmă individuală sau firmă comercială socială.

Denumirea întreprinderii sau firma comercială pe lingă faptul că se etalează pe frontispiciul sediului central sau al unităților dispersate, ea se înscrie obligatoriu pe corespundențe și pe toate documentele comerciale — facturi, oferte, cataloage, reclame etc. — sau de natură tehnică — norme de fabricație, caiete de sarcini etc. — care emană de la titularul ei.

Emblema este un semn grafic figurativ simplu — o ancoră, o suveică, o stea, o roată dințată etc. — care trebuie să fie distinct de alte semne similare și care se amplasează alături de denumirea comercială (firmă), întregind, de regulă, imaginea obiectului de activitate a întreprinderii respective.

Pentru ca emblema să fie apărută prin norme de drept ea trebuie să fie total lipsită de caracterul descriptiv. Cu alte cuvinte, caracterul descriptiv este mai riguros interpretat la embleme decît la denumiri, Jurisprudența franceză a respins de pildă ca descriptivă o emblemă constînd dintr-o frunză de vită, destinată ca marcă pentru anumite vinuri, sau o emblemă constînd dintr-o lămiie, pentru citronadă.

Menționăm că unele instanțe au considerat că dreptul asupra unei embleme se extinde la denumirea corespunzătoare, pentru că confuzia în mintea consumatorilor este determinată tocmai de faptul că atît denumirea cit și emblema constituie un tot și, ca regulă generală se etalează în același cadru.

Marca de fabrică are strînse interferențe cu denumirea întreprinderii (firma comercială și emblema folosită). Astfel, denumirea poate fi adoptată și ca marcă, sub condiția să fie realizată grafic într-o formă distinctă sau combinată cu elemente figurale.

În situația în care alături de denumire întreprinderea în cauză a adoptat și o emblemă, aceasta poate fi înscrisă ca marcă, în condițiile legii, sau împreună, constituind astfel o marcă combinată.

Dacă denumirea și emblema nu fac parte din elementele mărcii de fabrică, ele pot fi însă imprimate pe produse împreună cu marca respectivă.

Subliniem faptul că în cazurile în care denumirea întreprinderii conține ca element component și un cuvînt fantezist — Confex, Mercur, Doina, Electrotum etc. —, este indicat ca acesta să fie înscris ca marcă; acest lucru se impune cu atît mai mult în cazul unor produse destinate exportului, deoarece dacă emblema nu este înregistrată și ca marcă, dreptul de apărare în cazul unor contrafaceri este substanțial redus: în timp ce protecția mărcii este completă — fiind asigurată nu numai pe terenul dreptului civil dar și pe acela al dreptului penal, prin acțiunea în contrafacere (condiționată de formalitatea depozitului) — protecția numelui comercial și a firmei este asigurată, în principiu, exclusiv prin acțiunea în concurență neloială care, cum bine se știe, necesită timp mai îndelungat și probe mai rigurose constituite pentru promovarea ei.

**conceptul de schimburi economice
internaționale**

Schimbul regulat de produse este legat strins de prima mare diviziune socială a muncii, fiind rezultatul acesteia. Practicat inițial sub forma de troc sau trampă, schimbul în natură servea satisfacerii nevoilor individuale și sociale ale omului primitiv și ale colectivității limitate în cadrul căreia își ducea existența.

Odată cu înlocuirea celorlalte echivalente generale prin banii de metal, deci odată cu apariția formei bănești a schimbului, acesta s-a descompus în cele două acte interdependente: vânzarea (transformarea produselor în bani) și cumpărarea (transformarea banilor în produse) după formula clasică: **marfă — bani — marfă și bani — marfă — bani**. Trecerea la această fază a schimburilor determină consolidarea și perfecționarea sistemelor monetare, moneda îndeplinind funcțiile sale economice de **etalon și mijloc de plată**.

Pe planul dreptului, din cele mai vechi timpuri se prefigurează instituția juridică a contractelor, dezvoltată de jurisconșulții romani, contractele numite din dreptul roman, sintetizate în categoriile: **do ut des, do ut facias, facio ut des, facio ut facias**, exprimă tot atâtea forme ale schimbului.

Apariția statelor și odată cu ele dezvoltarea diviziunii internaționale a muncii a avut ca rezultat intensificarea schimburilor economice interstatale și lărgirea sferei de cuprindere a acestei noțiuni.

Conceptul contemporan de schimburi economice internaționale cuprinde ansamblul relațiilor comerciale și financiare, de toate genurile, pe care un stat le poate avea cu alte state; astfel, relațiile comerciale și financiare ale statelor lumii se pot materializa sub multiple forme, cum sînt:

— **schimb de mărfuri**, care se realizează prin operațiuni clasice de export și import și ca urmare a diverselor forme de cooperare economică internațională;

— **schimb de servicii**, care îmbracă cele mai diversificate forme, privind domenii diferite: transporturi maritime, terestre și aeriene, turism, servicii bancare, de asigurări, servicii tehnice, servicii poștale și de telecomunicații etc.;

— **transferuri de fonduri**: credite guvernamentale și comerciale, investiții străine etc.;

— **transferuri necomerciale** privind satisfacerea unor nevoi reciproce cum sînt: întreținerea reprezentanțelor diplomatice, cheltuieli de călătorie, ajutoare etc.

În epoca contemporană, în care revoluția tehnico-științifică a determinat o adîncire a diviziunii internaționale a muncii, nici un stat, oricît de bogat și înzestrat industrial ar fi, nu poate să rămînă în afara circuitului mondial de valori materiale și spirituale, deoarece nu este posibil să producă și să-și satisfacă, în întregime, necesitățile interne, în continuă diversificare; fiecare națiune are ceva de primit și de dat în circuitul internațional de valori, de cunoștințe și servicii

Directivile Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român arată că cincinalul 1981—1985 pune un accent deosebit pe problemele legate de perfecționarea comerțului nostru exterior, a colaborării și cooperării cu alte state, acestea constituind o parte inseparabilă a activității generale de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate.

**elementele definitorii ale raportului
juridic de comerț internațional —
izvoare de drept**

Raporturile juridice de comerț internațional iau naștere în baza contractelor comerciale încheiate de partenerii de afaceri, avînd ca elemente definitorii comercialitatea și internaționalitatea.

a) În definirea **comercialității**, în dreptul contemporan se pornește de la criteriul obiectiv al naturii operațiunilor, nu de la criteriul subiectiv pe care-l prezintă calitatea de comerciant a părților la raportul juridic. Astfel, în dreptul socialist român (L. 1/1971), caracterul comercial al actelor și faptelor de comerț exterior este definit pe baza naturii obiective a acestora; potrivit art. 3 din lege, sînt acte și fapte de comerț exterior: vânzarea, cumpărarea sau schimbul de mărfuri; prestările de servicii; transporturile și expedițiile internaționale; proiectarea și executarea de lucrări; asistența sau colaborarea tehnică; vânzarea sau cumpărarea de licențe pentru folosirea brevetelor de invenții sau a procedeele tehnologice; consignația sau depozitul; reprezentarea și comisionul, operațiunile financiar-valutare; asigurările; turismul.

Este de remarcat că legea nu ne oferă o definiție de sinteză a comercialității, ci o înșirare enunțiativă a actelor și faptelor comerciale. De aceea, după ce enumeră categoriile menționate, aceeași lege are grijă să precizeze că sînt acte și fapte de comerț exterior, „în general, orice acte sau fapte de comerț” în raporturile cu străinătatea. Așa fiind, ne rămîne să determinăm ideile pe baza cărora legea distinge actele și faptele de comerț față de actele și faptele juridice civile. Acestea sînt următoarele: a) ideea de interpunere în schimb; b) ideea de activitate economică organizată sub formă de întreprindere și c) ideea conexiunii economice a oricărui alt act sau fapt juridic cu cele din primele două categorii. Urmează, așadar, în lumina dispozițiilor art. 3 L. 1/1971 și ale art. 3—6 C. com., să se determine, de la caz la caz, dacă un act sau fapt juridic, deși nu face parte din categoriile expres prevăzute de textele legale amintite, este sau nu act sau fapt de comerț, pe baza ideilor care stau la baza acestor texte.

Menționăm că în definirea comercialității externe, L. 1/1971 folosește și o formulare negativă; astfel, exclude din sfera raporturilor de comerț internațional acele raporturi care se nasc în cadrul introducerii sau scoaterii din țară, definitiv ori temporar, prin colete sau de către călători, de bunuri destinate uzului sau consumului personal sau familial, conform dispozițiilor normative în vigoare, tocmai fiindcă, deși întrunesc elementele internaționalității, sînt lipsite de elementul comercialității.

b) **Internaționalitatea** raporturilor juridice născute prin încheierea contractelor comerciale este cel de-al doilea element definitoriu, de natură să atribuie acestora caracterul de **contracte comerciale internaționale**. În dreptul socialist român definiția internaționalității raporturilor comerciale se desprinde din dispozițiile Legii 1/1971 potrivit căreia, **raporturile cu străinătatea** cuprind atît raporturile stabilite cu **parteneri străini** cît și cele înfăptuite pe **piețe străine** (art. 3, 7 și 23).

Primul criteriu legal se întemeiază pe ideea de naționalități diferite ale partenerilor la raportul comercial; cel de-al

doilea criteriu are ca fundamentare ideea circuitului economic de la țară la țară, a fluxului sau refluxului de mărfuri peste hotare ceea ce este firesc într-un sistem de drept în care, pentru rațiunile arătate mai sus raporturile economice externe sînt altfel reglementate decît raporturile economice interne.

Legea uniformă asupra vînzării internaționale de bunuri mobile corporale, adoptată de un număr de state prin Convenția de la Haga din 1 iulie 1964, definește caracterul internațional al raporturilor pe care le reglementează astfel (art. 2) : „Prezenta lege este aplicabilă contractelor de vînzare încheiate între părți care își au sediul, sau în lipsă de sediu, își au reședința obișnuită pe teritoriul unor state diferite, în fiecare din următoarele cazuri :

a) cînd contractul prevede că marfa vîndută va face sau a făcut, atunci cînd a fost încheiat contractul, obiectul unui transport din teritoriul unui stat pe teritoriul altui stat ;

b) cînd toate actele care constituie oferta și acceptarea nu au fost săvîrșite pe teritoriul aceluiași stat ; în contractele încheiate prin corespondență, actele ce constituie oferta și acceptarea sînt considerate ca încheiate pe teritoriul aceluiași stat, cînd corespondența care constituie contractul a fost expediată și primită pe teritoriul acestui stat ;

c) cînd livrarea lucrului vîndut se realizează pe teritoriul unui stat altul decît acela în care au fost încheiate actele care constituie oferta și acceptarea contractului“.

Așadar, în concepția legii uniforme internaționalitatea se definește pe baza a două criterii legale cerute cumulativ : primul criteriu se referă la părțile din contractul de vînzare și constă în aceea că ele trebuie să aibă sediul comercial în state diferite ; cel de-al doilea criteriu constă în aceea că vînzarea trebuie să îndeplinească în mod alternativ una din condițiile : să constea dintr-o ofertă și o acceptare care se săvîrșesc în state diferite ; să se refere la bunuri care să fie transportate dintr-un loc în altul ; livrarea să se efectueze într-un alt stat decît acela în care a fost încheiat contractul.

Consecința internaționalității este faptul că raportul juridic născut prin încheierea unui contract comercial internațional este aceea că iese de sub jurisdicția unui stat anumit, dreptul aplicabil avînd izvoare multiple, în funcție de voința părților și de convențiile încheiate de statele în care își au sediul părțile contractante. Aceste izvoare pot fi grupate în : tratate internaționale, uzanțe comerciale internaționale și sisteme de drept național ale statelor.

tratatele internaționale

Potrivit Convenției de la Viena din 1969, cu privire la dreptul tratatelor, art. 2, lit. a, „prin expresia *tratată*, se înțelege un acord internațional încheiat în scris între state și guvernat de dreptul internațional, fie că este consemnat într-un instrument unic, fie în două sau mai multe instrumente, conexe, oricare ar fi denumirea sa particulară“. Așadar, denumirea generică de *tratată* internațională este atribuită oricărui document încheiat între două sau mai multe state, sub formă scrisă, indiferent de modul de materializare și de denumirea particulară pe care o poartă, prin care se stabilesc raporturi de drept internațional.

Ca urmare a intensificării relațiilor internaționale a statelor, denumirile tratatelor s-au diversificat considerabil, fiecare dintre acestea definind un anumit gen de raporturi

pe care le reglementează sau nivelul la care se încheie. Cele mai frecvente denumiri în care se consemnează înțelegeri între state, întîlnite în practica internațională sînt : acord, act, act de capitulare, aranjament, armistițiu, avenant, cartă, cartel, capitulație, compromis, comunicat comun, convenție, declarație, gentlemen's agreement, modus vivendi, pact, protocol, schimb de note, statut, tratat. Referindu-ne numai la acele tratate internaționale al căror conținut îl constituie schimburile economice interstatale arătăm că denumirile sub care apar mai frecvent sînt următoarele : acorduri comerciale și de plăți, acorduri de cîrîng, acorduri de cooperare economică și tehnico-științifică, protocoale etc. Referindu-ne la acele tratate al căror conținut îl constituie schimburile economice internaționale, arătăm că denumirile sub care apar mai frecvent sînt următoarele : acorduri comerciale, acorduri de cooperare — economică și tehnico-științifică, protocoale.

Tratatele internaționale, oricare ar fi denumirea lor particulară, privite sub aspectul numărului de participanți la semnarea lor, se grupează în două mari categorii : **tratate multilaterale**, la elaborarea, definitivarea și semnarea cărora participă trei sau mai multe state ; **tratate bilaterale** încheiate numai între două state. Clasificarea prezentată prezintă interes practic, deoarece conținutul și funcțiile lor sînt diferite.

Sub aspectul normelor de drept uniform internațional pe care le generează, tratatele multilaterale, semnate sau la care au aderat un număr mare de state, au un rol preponderent. Menționăm în acest sens convențiile de la Geneva din 1930 și 1931 privitoare la unificarea reglementărilor aplicabile cambiei, biletului la ordin și cecului, Protocolul de la Geneva din 1923 privitor la clauzele de arbitraj, Convenția de la Geneva din 1927 pentru executarea sentințelor arbitrale străine, Convenția de la New York din 1958 pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine, Convenția europeană asupra arbitrajului comercial internațional încheiată la Geneva în 1961. Tot astfel, o serie de norme de drept uniform în domeniul contractelor comerciale internaționale au fost adoptate de către țările socialiste membre ale Consiliului de Ajutor Economic Reciproc. Exemple caracteristice în acest sens le reprezintă : Condițiile generale de livrare a mărfurilor dintre organizațiile economice ale țărilor membre C.A.E.R. din 1968/1975 ; Condițiile generale de montaj și de acordare a altor servicii tehnice legate de livrările de mașini și utilaje, între organizațiile țărilor membre C.A.E.R. (C.G.M. — C.A.E.R. 1973) etc.

O analiză a modului de redactare a textelor permite să se facă distincție între normele de drept *supletive*, respectiv acelea care au caracter de recomandare și de care părțile țin seama numai în măsura în care răspund intereselor reciproce, de cele *imperative* de care nu pot să se îndepărteze prin acordul lor de voință iar dacă un asemenea acord a fost realizat el este privit ca nescris în contract. Este una din situațiile în care *lex voluntatis* nu operează. Exemplele ce urmează credem că vor fi edificatoare. Astfel, bunăoară dacă un acord comercial încheiat de statul nostru cu un alt stat, să spunem Argentina, prevede, pentru promovarea schimburilor economice reciproce, plafonarea dobînzilor la livrările pe credit la $n\%$, orice clauză care s-ar înscrie într-un contract comercial încheiat între cei doi parteneri din cele două țări prin care s-ar stipula

o dobândă mai mare, violind *prevederile imperative* ale acordului, sint privite ca nule.

Cu privire la tratate încă o precizare se impune. Tratatelor internaționale nu generează direct drepturi și obligații privind traducerea în fapt a unor acțiuni de schimburi economice internaționale; prin conținutul lor ele creează climatul politic-social și economic-juridic menit să faciliteze contactele directe dintre partenerii din țările respective și care, prin tratativele pe care le desfășoară, finalizează operațiuni concrete, materializate în contracte de cooperare, contracte comerciale internaționale. Așadar, tratatele internaționale indeplinesc funcția de catalizare a unor asperități (taxe vamale, tratamente de drept diferite de la țară la țară etc.) născute din regimul economic-social concretizat în sistemele de drept diferite ale statelor cointerestate în colaborare reciprocă și a căror înlăturare sau ameliorare creează condiții favorabile realizării în fapt a acțiunilor comerciale. Evident, în toate cazurile, acțele care stabilesc raporturile juridice, concrete, de realizare a schimburilor economice îl constituie contractele comerciale internaționale, al căror conținut și formă sint determinate de natura, obiectul și modalitățile de realizare a schimburilor respective.

uzanțele comerciale internaționale

Privite din punct de vedere istoric, uzanțele comerciale s-au conturat prin folosirea repetată a unor clauze contractuale, conforme cu obiceiurile practicate în diverse centre comerciale (tîrguri). Așa se explică faptul că asemenea uzanțe comerciale au dobîndit înțelesuri diferite în cadrul sistemelor juridice naționale; ca urmare, practica comercială internațională a mers mai departe, operînd o anumită standardizare și unificare a acestora, înfăptuind printr-o serie de metode, și anume: adoptarea de condiții uniforme cu caracter general; elaborarea de contracte model privind categorii speciale de mărfuri; includerea într-un anumit contract comercial internațional concret a unor condiții generale de livrare.

Printre uzanțele comerciale uniforme realizate sub egida C.C.I. se numără și cele cunoscute sub denumirea de *Incoterms* — 1953 (*International rules for the interpretation of trade terms*), care constituie o formă îmbunătățită a primei variante, din 1936. Regulile *Incoterms* sint larg folosite în contractele comerciale internaționale încheiate de întreprinderile române de comerț exterior cu persoane fizice sau juridice din statele nesocialiste, precum și în cele încheiate cu organizații economice din unele state socialiste. Corespunzător Regulilor *Incoterms* — 1953, în S.U.A. au o largă aplicare *The Revised American Foreign Trade Definition* — 1941 (R.A.F.T.D. — 1941). Un alt cunoscut document de codificare a uzanțelor comerciale, întocmit de C.C.I., și anume, *Regulile și uzanțele uniforme referitoare la creditele documentare* (versiunea din 1974) s-a integrat de asemenea în practica vieții comerciale. Aceste reguli, pe care contractele de vînzare internațională le implică, direct sau indirect, în clauzele privitoare la plăți, cirmuiesc și activitatea B.R.C.E.

Un rol deosebit de însemnat în standardizarea și unificarea clauzelor comerciale internaționale pentru diferite categorii de mărfuri a fost jucat de către C.E.E./O.N.U. prin întocmirea a o serie de contracte tip (*Standard contracts*) și condiții generale de livrare (*General conditions for deli-*

ver). În întocmirea acestora, C.E.E./O.N.U. pornește de la practica comercială internațională existentă, dar se preocupă și de îmbunătățirea lor calitativă. Fruct al cooperării a numeroși experți din țările europene socialiste și nesocialiste, condițiile generale de livrare și contractele model întocmite de comisie iau în considerare în mod egal interesul partenerilor la comerțul internațional: vinzători și cumpărători, constructori sau furnizori și clienți.

Printre cele mai importante condiții generale de livrare și contracte tip elaborate în cadrul C.E.E./O.N.U. se numără următoarele:

— condiții generale care sint utilizate, în principal, de întreprinderi din țări cu economie capitalistă; model 188 — pentru furnizări de materiale și mașini pentru export; model 188 A — pentru furnizări și montaje și materiale și echipamente de import și export; model 188 B — conținînd lista clauzelor adiționale pentru supravegherea montajului de materiale de construcții și de echipamente, în străinătate; model 188 D — conținînd lista de clauze adiționale pentru montajul complet de materiale de construcții și echipamente în străinătate;

— condiții generale care se utilizează între țările cu economie planificată și de acestea cu țările cu economie capitalistă: model 574 — pentru furnizări de materiale și echipamente pentru export; model 574 B — conținînd lista de clauze adiționale pentru supravegherea montajului de materiale de construcții și echipamente în străinătate;

— condiții generale, contracte tip și ghiduri cu aplicație generală: model 730 — pentru export de bunuri de consum durabile și de articole de construcții; model 1 A — 4 B (mai 1957); 5 A — 5 B (septembrie 1956) — pentru vînzarea de cereale; model 312 — pentru vînzarea de citrice (fructe); model 410 — pentru vînzarea de lemne tăiate (cherestea); model 151 — pentru vînzarea de cartofi; model 125 — pentru vînzarea de produse metalice; ghid privind redactarea contractelor de realizare a mari ansambluri industriale; broșura privind documentele de export simplificate.

Adoptarea uzanțelor comerciale internaționale de către părțile contractante se realizează, așa cum o indică practica, în principal, prin: înscrierea în contract a unor clauze de trimitere la uzanțele internaționale; prin formularea unor clauze integrate în contracte tip sau condiții generale de livrare de ramură.

Clauzele de trimitere la uzanțele comerciale se utilizează frecvent în cazul uzanțelor codificate pe plan internațional; dacă luăm ca exemplu regulile *Incoterms*, care au o aplicare cvasigeneralizată, este suficient ca în cadrul clauzei privind condiția de livrare dintr-un contract comercial de vînzare internațională să se înscrie o mențiune lapidară — *F.O.B. Constanța*, conform *Incoterms* — 1953 — pentru ca toate prevederile explicative prevăzute de regulile menționate, elaborate de C.C.I., să aibă o aplicație integrală contractului astfel încheiat; avantajul este evident: părțile sint scutite de obligația de a reproduce în întregime, uneori pe mai multe pagini, uzanța adoptată, iar strecurarea vreunei erori este exclusă.

dreptul național al statelor

Datorită existenței elementelor de extraneitate, contractele comerciale internaționale prezintă contingente inevitabile cu mai multe legislații aplicabile în state diferite. Dacă raporturile juridice s-au stabilit, de pildă, între o întreprin-

dere română de comerț exterior și o firmă din Londra, operațiunea încheiată va avea legături atât cu legislația noastră, cit și cu normele corespunzătoare în vigoare în Marea Britanie. Fiecare dintre aceste sisteme de drept pare îndreptățit să guverneze contractul ce ne preocupă. Aplicarea cumulativă a legislației române și a celei engleze este însă irealizabilă în practică, din cauza deosebirilor de fond care le separă. Pe de altă parte, cu toate progresele obținute în statornicirea — prin metode contractuale sau legale — unui cadru juridic internațional uniform, numeroase probleme ale contractelor comerciale internaționale continuă să fie supuse legislației civile sau comerciale naționale. Ca urmare, în legătură cu aplicarea unui anumit sistem de drept național se pun trei probleme: alegerea sistemului de drept; implantarea sistemului de drept ales în contract; stabilirea dreptului aplicabil în cazurile în care părțile nu au ales un anumit sistem de drept.

Corespunzător exigențelor comerțului internațional, normele de drept internațional privat ale majorității statelor recunosc părțile dintr-un contract de comerț exterior facultatea de a desemna ele însele legea competentă să reglementeze condițiile de validitate și efectele contractului (*lex contractus*). Este principiul de drept internațional privat, caracteristic contractelor comerciale internaționale, exprimat prin formula *lex voluntatis*. Așașar, potrivit principiului *lex voluntatis*, condițiile de validitate și efectele contractului comercial internațional sînt supuse legii alese de părți, care devine astfel *lex contractus* sau *lex causae*; libertatea părților de a desemna legea contractului ține seama cel mai bine de cerințele comerțului internațional; într-adevăr, schimbul de mărfuri între țări și popoare se poate realiza cu mai multă înlesnire, dacă părțile au posibilitatea să adapteze contractul condițiilor juridice atât de variate ale diverselor piețe străine; concesiile reciproce, pe care le implică orice tranzacție comercială, ar întimpina serioase dificultăți dacă unul dintre parteneri ar trebui să se conformeze cu strictețe dispozițiilor prestabilite de legislația sa, fără să poată lua în considerare și eventual accepta propunerile susținute de celălalt contractant, în temeiul unui alt sistem de drept.

Teoria și practica comercială internațională consacră principiul potrivit căruia orice sistem de drept național are vocație să cirmuiască un anumit contract sub condiția să fie ales de către părți și implantat în contract. Din motive ușor de înțeles se recomandă ca sistemul de drept ales să aibă o anumită legătură cu obiectul contractului; speța pe care o reproducem ilustrează consecințele nerespectării acestei cerințe. Astfel, într-o speță privitoare la un contract de vânzare de mășline de către o firmă din Grecia către o întreprindere română de comerț exterior, ivindu-se neînțelegeri referitor la calitatea mărfii livrate, s-a pus problema criteriilor de care depinde determinarea proprietăților calitative ale unor asemenea produse și modul de a se efectua calibrul lor. Contractul era supus, printr-o clauză explicită, legii române, care însă nu prevede absolut nimic referitor la cultura mășlinilor. În consecință, Comisia de arbitraj din București a trebuit să înlăture — sub aspectul arătat, deci parțial — incidența legii noastre, aplicînd-o pe cea greacă, deoarece cuprindea toate reglementările necesare în vederea soluționării pricinii (Hotărîrea nr. 42/1971).

Facem mențiunea că problema alegerii dreptului aplicabil contractelor comerciale nu se pune în raporturile dintre parteneri din țări membre ale C.A.E.R.; potrivit C.G.L. — C.A.E.R. 1968/75 legea contractului este legea vînzătorului (*Lex venditoris*).

Tehnica juridică de adoptare, de implantare a unui anumit drept național într-un contract comercial internațional, cu o eficacitate sporită, este aceea directă, prin formularea unei clauze exprese, cu un conținut fără echivoc, cum ar fi: „în caz de litigiu, părțile înțeleg să supună prezentul contract dreptului englez”; în practică se mai întilnește contopirea clauzei compromisorii cu alegerea dreptului, sub următoarea formulare: „orice litigiu izvorit din prezentul contract va fi supus spre soluționare Comisiei de arbitraj de la București, iar dreptul aplicabil va fi cel român”.

Cu toate avantajele pe care le prezintă alegerea sistemului de drept național care urmează să se aplice contractului comercial, practica dovedește că într-o măsură însemnată părțile nu-și manifestă, printr-o clauză adecvată, voința lor cu privire la acest aspect al tranzacției perfectate; credem că motivul esențial care determină încheierea unor contracte comerciale internaționale fără ca părțile să se pronunțe asupra dreptului aplicabil, în special în cadrul contractelor de vânzare, este frecvența din ce în ce mai mare a formării unor asemenea contracte pe calea ofertelor și confirmării prin telex sau telegrafic, precum și ca urmare a unor contracte simplificate, consecință a unor îndelungate relații de afaceri între parteneri. Oricare ar fi cauza, cert este faptul că, în cazul unor litigii revine ca atribut judecătorului, respectiv arbitralului, să determine legea aplicabilă, luînd în considerare o sumă de elemente desprinse, în principal, din circumstanțele concrete ale speței.

Practica și doctrina internațională s-au oprit asupra a două criterii principale pentru determinarea dreptului aplicabil: cel al locului formării contractului (*lex loci actus*) și cel al locului executării (*lex solutionis*). Spre deosebire de practica continental europeană, judecătorul englez, aplică legea care, din împrejurările cauzei rezultă că are cele mai strînse legături cu contractul în cauză.

dreptul român în comerțul exterior

Activitatea de comerț exterior în România este reglementată sub un dublu aspect; o sumă de acte normative consacră sistemul organizatoric din țara noastră; alte acte normative privesc raporturile juridice care iau naștere pe plan intern și extern și în baza cărora se realizează schimburile economice internaționale.

a) Principalele acte normative care reglementează activitatea de comerț exterior sub aspect organizatoric, consacrînd monopolul de stat în acest domeniu, organele investite cu traducerea lui în viață și definind, în același timp, actele și faptele de comerț exterior care pot fi efectuate pentru realizarea schimburilor economice internaționale sînt următoarele:

- Constituția Republicii Socialiste România;
- Legea nr. 1/1971 cu privire la activitatea de comerț exterior, de cooperare economică și tehnico-științifică a R.S.R.;
- Decretul nr. 164/1979 privind organizarea și funcționarea Ministerului Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale;

— Decretul nr. 623/1973, pentru organizarea Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Socialiste România ;

— Legea nr. 16/1968, privind înființarea, organizarea și funcționarea Băncii Române de Comerț Exterior ;

— Decretul nr. 15/1971, privind autorizarea și funcționarea în Republica Socialistă România a reprezentanțelor firmelor comerciale și organizațiilor economice străine ;

— Decretul nr. 424/1972, pentru organizarea și funcționarea societăților mixte în Republica Socialistă România ;

— Decretul, nr. 425/1972 privind impozitul pe beneficiile societăților mixte constituite în R.S.R.

— Decretul nr. 52/1975 privind participarea unităților economice române la societățile mixte în străinătate.

— Legea nr. 30/1978 privind Codul vamal al Republicii Socialiste România ;

— Decretul nr. 276/1979 privind unele măsuri pentru îmbunătățirea activității de comerț exterior și prin care este stabilit obiectul de activitate al întreprinderilor de comerț exterior care funcționează în România.

b) Raporturile juridice interne în baza cărora se realizează operațiunile de export și import sînt :

— Legea nr. 71/1969 a contractelor economice (modificată prin Legea nr. 3/1979), care consacră art. 72—77 contractelor economice de comision și celor de livrări pentru export ;

— Decretul nr. 242/1974 privind exporturile complexe ;

— Decretul nr. 686/1973 privind asigurarea calității produselor provenite din import.

c) Raporturile juridice externe născute prin încheierea de contracte comerciale internaționale de către întreprinderile române de comerț exterior, în cazul în care părțile au ales ca *Lex contractus* dreptul român, li se aplică normele de drept corespunzătoare din :

— Codul civil român ;

— Codul comercial român, în vigoare ;

— Legile care conțin norme de drept cu aplicație în materie, cum este Decretul nr. 167/1958 privind prescripția extinctivă și altele, printre care unele enumerate la lit. a).

convenția de export

Pentru facilitarea încheierii contractelor economice de livrări pentru export a fost instituită convenția de export ; actul normativ în materie prevede că N.C.E.C.E.I. încheiat cu fiecare organ central economic asemenea convenții pe perioada planului cincinal, pe care le detaliază, pe baza planului de export aprobat pe ani și trimestre ; la aceste convenții se anexează fișele tehnice sau caietele de sarcini, cuprinzînd toate condițiile care trebuie avute în vedere la producția mărfurilor destinate exportului și sistemul de lucru dintre unitățile de producție și cele de comerț exterior. Așadar, prin convențiile anuale se urmărește, pe lângă stabilirea fondului de marfă, anual și pe trimestre, să se dea soluții concrete sarcinilor de plan de export privind direcția fundamentală — **calitatea mărfurilor destinată exporturilor** —, care se soluționează la nivelul organelor centrale prin includerea în convențiile anuale, ca anexe, a fișelor tehnice și a caietelor de sarcini ; la stabilirea parametrilor tehnici, prin aceste documente nu se pleacă de la normele interne de producție ci se ține seama, imperativ, de cerințele piețelor externe, condiție esențială pentru ca mărfurile oferite să fie competitive. Conținînd criteriile unitare privind calitatea produselor și mecanismul de lucru în activitatea de export, acestea sînt obligatorii pentru părțile direct contractante — unități producătoare și întreprinderi de comerț exterior — deoarece sînt elaborate și adoptate de forurile administrative centrale și coordonatoare ale acestora. Față de împrejurarea că aceste convenții conțin norme stabilite de forurile superioare, obligatorii pentru întreprinderile chemate să le aplice, conchidem că aceste norme sînt de natură administrativă, avînd caracter imperativ. Așa fiind, orice clauze înscrise de părți în contractele economice de furnizare pentru export, care sînt contrare convențiilor anuale se înlocuiesc de drept cu prevederile convențiilor respective.

AL. D.

Întrebări și răspunsuri

● **IOAN PRODAN, Hațeg** — Iată un extras din răspunsul UCECOM la întrebarea dv : „Deoarece pct. 2 al anexeii 7 din Decretul nr. 100/1979, cu referire la acordarea integrală a retribuției în condițiile îndeplinirii planului producției fizice la toate sortimentele planificate, nu elucidează complet situația în care producția fizică este planificată în 2 unități de măsură (fizică și valorică) și nici nu s-au primit din partea organelor competente de resort lămuriri asupra modului de apreciere a gradului de îndeplinire a planului producției fizice în situația enunțată, ne-am adresat încă din luna aprilie a.c. Comitetului de Stat al Planificării cu adresa nr. 40128/IV.1980 pentru a clarifica modul de determinare a calculului respectiv. Pînă în prezent, — cu toate revenirile făcute, nu am reușit să obținem răspunsul la problema ridicată și nu putem să ex-

primăm un punct de vedere autorizat asupra modului de apreciere a gradului de îndeplinire a producției fizice — în cazul dat. Nici unităților noastre teritoriale nu am putut să le transmitem precizări în situațiile concrete ale îndeplinirii producției fizice numai la una din cele 2 unități de măsură, din aceleași considerente, acordarea retribuției integrale sau stabilirea reținerilor aferente fiind stabilită de organele bancare teritoriale pe baza situațiilor prezentate de unități. Din informațiile noastre procedeele de calcul practicate de organele bancare diferă între județe. În măsura în care vom fi în posesia unei indicații autorizate, vă vom informa și pe dumneavoastră“.

● **PASCU BĂBEANU, București** — În art. 14 și 15 din statutul privind organizarea și funcționarea asociației

locatarilor aprobat prin Decretul nr. 387/1977 și în tabelul anexă la statut nu există nici o prevedere privind căreia activitatea de îngrijitor retribuită cu indemnizație, reprezintă o jumătate de normă. Potrivit acestor prevederi îngrijitorii sînt încadrați de asociațiile locatarilor pe baza unei convenții de prestări de servicii încheiată în temeiul codului civil și nu prin contracte de muncă conform Codului muncii, iar durata, programul, sarcinile de muncă se stabilesc pe bază de înțelegere între părți. Considerăm că dacă în speța la care vă referiți s-au respectat prevederile statutare, plățile efectuate pentru munca prestată pot fi aprobate, dacă nu s-au încălcat alte prevederi legale.

● **DUMITRU NICULESCU, Bacău** — Potrivit prevederilor legale în vigoare (Decretul Consiliului de Stat al R.S.R. nr. 56/1975), pregătirea conducătorilor auto profesioniști se face prin școli profesionale organizate de Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor și prin cursuri de calificare organizate

de întreprinderi, pe baza autorizării prealabile a Ministerului Transportului și Telecomunicațiilor. Din scrisoarea dv. nu rezultă la care categorie de elevi vă referiți. Prin școli profesionale sunt pregătiți „conducători mecanici agricoli”, care primesc altă calificare de mecanic auto cit și de conducător auto, putând lucra în funcție de solicitarea întreprinderii, la ambele locuri de muncă. În cazul în care nu obțin permisul de conducere pentru autovehicule din categoriile B și C sau numai C, precum și din categoria E, absolvenții școlilor profesionale sunt obligați să se pregătească în continuare și să susțină din nou examenul, până obțin permisul de conducere. Persoanele pregătite prin cursurile de calificare obțin numai calificarea de conducători auto profesioniști. Ambele categorii de elevi — ai școlilor profesionale și ai cursurilor de calificare — încheie un contract de întreprinderi pentru care se pregătesc, contract care cuprinde prevederi cu privire la nerespectarea contractului de către elevi și anume restituirea cheltuielilor de școlarizare.

● **VASILE P. MANEA, Cocora, Ialomița** — Exercițarea unei meserii pe cont propriu se poate face potrivit prevederilor Legii nr. 13/1968, pe baza autorizației de funcționare eliberate la cerere petiționarilor de către comitetele executive ale consiliilor populare. Pentru veniturile realizate meseriașii se impun cu cotele și în condițiile prevăzute de Decretul nr. 153/1954, astfel cum a fost modificat prin Decretul nr. 650/1968 și completat prin H.C.M. nr. 545/1970.

● **IOSIF ISLAI, Odorheiu Secuiesc.** Dacă cele semnalate corespund cu realitatea, vina aparține unității prin refuzul de a executa în continuare operația de demontare. Neasigurarea oxigenului denotă o defectuoasă organizare a activității de aprovizionare cu materii și materiale a unității. În aceste condiții clientul nu poate fi obligat să plătească.

În cazul când refuzul vine din partea clientului, prin nota anexată la Ordinul MICM nr. 10276/1975 și nr. 10406/1975 pentru autoturismele tip Dacia, se precizează că în cazul „când clientul aduce autoturismul și pentru constatarea defectului se execută operațiuni complexe de demontare și probe, iar în final acestea refuză executarea operațiunii, se va încasa tariful de 53 lei.

● **GHEORGHE TURCANU, Ripiceni, Botoșani** — Cota de 25% conform art. 12 lit. „C” din Legea nr. 29/1978, reprezintă partea din beneficiul peste plan destinată suplimentării fondului de participare a oamenilor muncii la beneficii și se referă numai la crearea și repartizarea beneficiului peste plan, nu și la modul de constituire și acordare a fondului de participare la beneficii (premiilor).

Modul de constituire, repartizare și acordare a fondului de participare a oamenilor muncii la beneficii (respectiv premiile) sunt reglementate prin Legea nr. 57/1974, modificată și completată prin Legea nr. 4/1979.

Totodată, pentru personalul din secțiile de producție și de prestări servicii, organizate pe lângă consiliile populare, potrivit prevederilor Legii nr. 7/1971, modificată și completată prin Decretul nr. 98/1973, premiile din beneficii se acordă prin aplicarea unei cote de 2% asupra fondului de retribuție realizat de întregul personal al acestora pe anul respectiv și se acordă în cadrul fondului de retribuție planificat, astfel cum se prevede în art. 58 (4) din Legea retribuției pct. 11 din anexa nr. 8 de la Decretul nr. 100/1979 și pct. 6 din anexa nr. XIV/10 de la decretul nr. 455/1979, de aprobare a planului și bugetului de stat pe anul 1980.

Repartizarea pe om a fondului de participare la beneficii, astfel constituit și acordat unității se face potrivit precizărilor date de Ministerul Muncii și Ministerul Finanțelor cu adresa nr. 5577/181412 din 27 mai 1976, proporțional cu retribuția tarifară de încadrare corespunzător timpului cit personalul a fost retribuit de unitate.

Pentru personalul secției de producție și de prestări servicii a Consiliului popular al comunei Ripiceni fondul de participare la beneficii (premiere) pentru rezultatele obținute pe anul 1979, urmează a se constitui, aproba și acorda.

● **GHEORGHE ȘERB, Oradea** — Problema privind retribuirea personalului din consiliile unice agroindustriale de stat și cooperatiste a fost soluționată prin art. I (5) al Decretului nr. 169/19 mai 1980. Aprecierea condițiilor obiective nefavorabile a obținerii recoltei și procentul reducerii reținerilor efectuate se stabilește de către Direcția generală pentru agricultură și industria alimentară județeană și se aprobă de Consiliul popular județean, care poate reduce până la anulare aceste rețineri. Anularea reducerii în aceste condiții nu este obligatorie, ea se aplică pe baza analizei efectuate de la caz la caz, astfel cum este stabilit în Legea nr. 57/1974.

● **MIRCEA DINCĂ, Calafat** — În conformitate cu prevederile art. 2 din Decretul nr. 398/10.VII.1973 privind activitățile de livrare și asistență tehnică de specialitate la montajul și punerea în funcțiune a utilajelor, echipamentelor și instalațiilor complexe, modul de efectuare a încercărilor și obligațiile de asigurare a asistenței tehnice de specialitate de către furnizor se vor preciza în contract, ținând seama de prevederile din anexă la decretul menționat mai sus. Potrivit art. 8 al aceluiași decret, prestațiile pentru acordarea de asistență tehnică de specialitate la montajul și punerea în funcțiune a echipamentelor, utilajelor și

instalațiilor complexe se stabilesc în contractarea acestora, iar tarifele acestor prestații se aprobă de ministerul în subordinea căruia se află centralele industriale și unitățile producătoare, conform normelor în vigoare.

● **GHEORGHE NEAMȚU, Arad** — Potrivit prevederilor Decretului nr. 100/1979, Ministerul Muncii împreună cu Comitetul de Stat al Planificării au elaborat Normele tehnice cu caracter metodologic cu privire la acordarea retribuției pe care le-a trimis, cu nr. 16942 din 8.VI.1979, tuturor ministerelor, inclusiv Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare. În conținutul acestor norme, cit și în anexe, este prezentat în mod detaliat modul de calcul a retribuției, în diverse situații, ținându-se seama de nivelul de realizare a indicatorilor stabiliți.

● **TUDOR MANEA, Ploiești** — Unitatea dv. nu a putut constitui fondul de premiere în conformitate cu circulara nr. 1844464/1979 a Ministerului de Finanțe deoarece valoarea cheltuielilor planificate în anul 1979 depășește valoarea producției vindute și încasate în aceeași perioadă. Apreciind că modul de determinare a fondului de premiere stabilit de Ministerul Finanțelor nu ține seama de contribuția maiștrilor la realizarea producției școlare și că modul de calcul implică elemente necomparabile, MICM a intervenit la această instituție solicitând revvederea prevederilor cuprinse în circulara menționată mai sus. Răspunsul cu hotărârea pe care o va lua Ministerul Finanțelor în legătură cu problema ridicată de dv. va fi comunicat în timp util școlii în care sînteți încadrați.

● **ANDREI P. VARI, Cluj-Napoca** — Pentru a fi înscris la 60 de ani la pensia pentru munca depusă și limită de vîrstă, personalul trebuie să aibă o vechime de cel puțin 30 ani efectiv lucrați. În această situație nu se aplică prevederile alin. 3 din art. 48 din Legea nr. 3/1977, privind întregirea la un an a fracțiunii de vechime mai mare de 6 luni.

● **DIRECȚIA DE DRUMURI ȘI PONDURI, Piatra Neamț** — Personalul TESA încadrat la sediul unității, căruia în contractul de muncă nu i s-a prevăzut ca sferă de desfășurare a activității o anumită zonă teritorială, are drept la diurna prevăzută de H.C.M. nr. 822/1959 atunci cînd se deplasează la secțiile teritoriale. Muncitorilor, mecanicilor de atelier, șoferilor de pe autoateliere, de la secția de mecanizare, nu li se poate acorda această diurnă, deoarece prin natura contractului lor de muncă, zona de activitate cuprinde toate secțiile teritoriale. Personalul încadrat la secții are drept la diurnă cînd se deplasează la sediul unității.

Vă
prezentăm

ÎNTRERINDERA

„POLICOLOR“ DIN BUCUREȘTI

Cea mai reprezentativă unitate producătoare de lacuri și vopsele din țara noastră este Întreprinderea „Policolor“ din București. Pusă în funcțiune în anul 1963, întreprinderea s-a dezvoltat în etape succesive, corespunzător cerințelor de creștere și diversificare a producției. În anul 1973 au fost date în funcțiune noi capacități pentru fabricarea de rășini sintetice, lacuri și vopsele, lacuri și emailuri pe bază de nitroceluloză, iar în 1979 — pentru rășini epoxidice.

Întreprinderea grupează astăzi pe platforma industriei chimice din Bd. Ion Șulea două fabrici de rășini sintetice, o fabrică de rășini epoxidice, două fabrici de lacuri și vopsele, o secție de nitrolacuri și o secție de cerneluri și hirtie carbon, folosind echipamente și tehnologii moderne, care asigură o calitate superioară a produselor. Pe alte două amplasamente se fabrică, în principal, acetat de polivinil („Vinaron“) și diluanți.

În prezent, „Policolor“ realizează o producție de două ori mai mare decât cea proiectată pentru prima etapă a investiției, ritmul mediu anual de creștere în acest deceniu fiind de 16⁰,₀.

Lărgirea gamei de fabricație pentru cele mai diverse utilizări, modernizarea produselor pe baza aplicării celor mai noi rezultate din cercetare, constituie o preocupare permanentă a colectivului întreprinderii. S-a îmbunătățit calitatea vopselelor pentru autoturisme și frigider, a lacurilor pentru mobilă (diversificându-se sortimentele de lacuri carbamidice cu diferite grade de mat) și altele. Au fost asimilate noi tipuri de rășini epoxidice, rășini alchidice pe bază de soia sau in-soia solicitate la export, precum și o serie de produse noi pentru in-

dustria electrotehnică, alimentară, a construcțiilor de mașini, mobilei etc., care au permis să se renunțe la un volum însemnat de importuri. Aici își găsesc o valorificare eficientă realizări de ultimă oră ale altor întreprinderi chimice; în prezent, de pildă, se prelucrează primele șarje de bisfenol la Combinatul petrochimic Borzești, iar din anul viitor urmează să fie utilizate substanțe asimilate la Combinatul chimic Râmnicu Vilcea — neopentilglicol, trimetilolpropan, epiclorhidrină. Aceste materii prime au o mare pondere în fabricarea unor rășini sintetice, lacuri și vopsele de calitate superioară.

Produsele purtând marca „Policolor“ — printre care emailuri al-

chido-melaminice pentru finisarea caroseriilor auto, emailuri pe bază de rășini alchidice modificate cu ulei de soia pentru uz general, lacuri poliesterice, emailuri perclorvinilice sau tip „polilac“, lacuri și emailuri pe bază de nitroceluloză, diluanți. Hirtie carbon se bucură de apreciere pe piața externă, aproape o treime din volumul lor fiind exportate în numeroase țări din Europa, Africa și Asia.

Produsele întreprinderii au participat la diferite competiții internaționale cum au fost cele de la Bruxelles și Moscova unde au obținut distincții care atestă calitatea lor ridicată la nivelul produselor de pe piața mondială.

Ion VASILESCU

